

ג': התנאים לגמרי לא רעים, אבל אין להניח שהיהודים יסכימו להם. שניה לא יעלה על הדעת שיתקיים מו"מ מכריע כזה בשעה שרוב המנהיגים הציונים האחראים אינם בלונדון. י': המו"מ מתנהל לדברי-העתון עם מנהיגים יהודים אמריקנים. אם מו"מ זה יצליח - ישאר הנציב העליון הנוכחי במשרתו.

ג': אני יודע, לפי המכתב שקיבל ראגב מבגדד, שנורי אל סעיד עומד לנסוע בקרוב ללונדון כדי לדון בהסתהפות עם ד"ר שהבנדר, עם מיניסטר הכושבות על פתרון חדש לשאלת א"י שישיב את רצון שלושת הצדדים המעוניינים.

י': העתון מזכיר את הצהרתו של נורי אל-סעיד בבגדד, כי בקרוב תוצענה הצעות אשר הקרבים ישבעו רצון מהם.

ג': האם שבעת מהצעתו של חג' אמין?

י': לא, מהי בבקשה?

ג': הוא שלח להודיע לאנשים כאן שינהלו חטולה לטובת מסירת המנדט הא"י לצרפת.

- בערב פגישה עם ג'נסר האמריקני (בעל *Inside Europe*) ואשתו בביתו של משה.

היה כבר בארץ אצטצ פקמים, לפני 11 ולפני 7 שנים (בימי המאורעות). נוסע מפה

למצרים ומשם להודו מין ויפן לכתוב ספר *Asia from Outside*

יר', 6.12.37

היה יום קרן הקיימת. בבוקר - חנוכת חדרו של הרצל. הפארת לתנועה ולקה"ק.

אחר הצהריים - ישיבת הדירקטוריון לבירור המוליטיקה הקרקעית לאור הקמת המדינה.

מצב הקרן: יש החייביות בסכום 950.000 לא"י - לכסף עשר שנים. מתחילת דיצמבר ש"ך

עד אוקטובר 1938 = החייביות 300.000 לא"י. מלבד זה: נעשו חוזים על קניית 4.000 דונם

בסכום של 360.000 לא"י, ושולמו עבר על החשבון 150.000 לא"י. יש עוד הצעות קטנות

(2000 דונם) בסכום 32.000 לא"י. במשך השנה יהיו הוצאות שמירה, ההישבות ועוד 15.000 לא"י, מסעים 15.000, מים והשבחות 7.000, מטים, חליפין, משפטים 8,000, יחד 587.000 לא"י. ההכנסה הנקיה אשתקד - 380.000 (בכסף רק 300.000).

ההכנסה המקווה השנה - רבע מליון). יש הצעות על קניות:

א) בדרום באר טוביה 20.000 דונם 186.600 לא"ע

ב) במסדרון 11.500 דונם 92.000 לא"י

ג) בשרון 13.500 דונם 173.000 לא"י

ד) בסביבת חיפה 14.000 " 124.000 "

ה) בעמק בית שאן עכו 36.000 " 214.000 "

ו) בגליל העליון 32.000 " 237.000 "

ז) בדרום מחוץ לקו 11.500 " 92.000 "

152.500 דונם 1.188.600 לא"י

לדעת גרובוסקי ואוסישקין יכלה הקרן למרות ההחייבויותיה לרכוש 40.000 דונם בסכום 300.000 לא"י. השאלה היא איפה? אוסישקין מציע 10.000 דונם באזור המדינה, 10.000 ד. במסדרון, 4000 דונם בבית שאן (מחוץ לקו הועדה), 19.000 דונם בשומרון ובגליל.

אמרתי: דבר הקמת המדינה טרם מובטח. לפי שעה XXXX אנו יודעים אמנם שמסדר המושבות עומד בחוקף על ההכנות, אבל המדיניות האנגלית בארץ לא נקבעת רק ע"י מסדר המושבות.

ולא ידוע XXXX אם המשרדים המכריעים האחרים "מחייבים" או "שוללים".

אם הדבר יקום - לא ברור כמה זמן חמשך חקופת המעבר. יחכן - שנה, א' יחכן גם חמש או יותר. אם גם הדבר יקום לא ידוע עדיין - כיצד. הצעת הועדה לא מחייבת, ויחכנו שנויים קלים וחמורים, מהם לדעתנו ומהם לסובחנו.

1) אם המדינה תוקם - אין אנו בטוחים עדיין בגליל העליון (מחוץ צפת ועכו) - למרות החלטת הועדה השטח מצפון עכו ומסערב צפת בסכנה - כי אין בו ישוב יהודי (מלבד נהריה). וישובו הערבי צפוף.

- (2) לעומת זאת יהכך שנתנו לנו את נקודותינו בעבר הירדן (חוספת של 60.000 דונט, מהם 32000 כבר ברשותנו).
- (3) יהכך גם שירחיבו גבול בקת שאך צפונה עד שירת צבי ואולי יותר.
- (4) יהכך גם תיקונים בגבול המזרחי בעמק החוף.
- (5) אם יקצו הגליל או חלק ממנו - יהכך שיאריכו גבול הדרום.
- (6) אין זה גם מן הנמנע שיחולו שנויים יסודיים בענין הסדרון.
- א) ביטול הסדרון האנגלי והשאר נקודה עירונית בירושלם ובית לחם דוגמת נצרת.
- ב) יצירת מסדרון ערבי לחבר יפו לוד ורמלה עם המדינה הערבית (נגד אפשרות זו יש אינטרסים צבאיים בתחנת האווירונים ועוד).
- ג) יצירת מסדרון יהודי לחבר ירושלם החדשה למדינה הערבית (אפשרות רחוקה מאוד).
- (7) תחכך הוצאת כל הנגב מתחום המדינה הערבית - או לשם סיפוח למדינה היהודית (דבר מפורק מאוד מאוד), או לשם העמדתו תחת מנדט בריטי.
- (8) יש גם אפשרות שיאורסים של שנוי יסודי בהכניה: ביטול הסדרון לגמרי, והעמדת כל הדרום, מהסדרון עד גבול מצרים תחת מנדט בריטי.
- מהוך שאין אנו יודעים איך יפלו הדברים נעשית רכישת קרקעות באזורים מסוימים שאלה היסטורית מכרעת.
- ועלינו קודם כל לדאוג לאמצעים גדולים שיאפשרו לנו כל הקניות האפשריות והרצויות ממעמים פוליטיים.
- לשם כך דיברתי עם ויצמן שנעשה נסיון לגייס מיליון פונט. מיטב אנשינו (ויצמן, אופישקין, מלצם, זיו, ברנדייס ועוד) ימצאו טאה אנשים שכל אחד יתן עשרת אלפים פונט - כי הרכישה הקרקעות עכשיו היא כבהינת הצלת המולדת. יש גם לבחון מחדש - ובכל המרח - אפשרות של כלווה גדול, חיצוני ומנימי.
- ובאשר לאזורים: קודם כל עלינו לרכוש קרקע בגליל העליון, קרוב לגבול הלכנון ולהעלות מיד מתישבים על הקרקע. עלינו לעשות הכללמסען חכבר את הוצאת הגליל אצ ברשותנו.

בשורה השניה עלינו לרכוש קרקעות בודי ערה ובזרום בית שאן. בשורה השלישית - בדרך יפו ירושלים.

שאלתי את ווייץ אם יש קרקע לקנינו מיד. דיברתי עט טון לפני הישיבה, והוא אמר לי שאין הצעות קרקע, מלבד בסביבת חיפה (פרח לב ועוד). דעה ווייץ שונה: מלבד הרשימה המפורטת שהגיש לי א על 152,000 דונם באזורים הרשומים - נוספו הצעות בזמן האחרון על עוד 100,000 דונם. חלק אפשר להשיג השנה, חלק בכסף השנתיים. מאחרי המלחמה לא היו אפשרויות כל כך רבות כבשעה זו. כמעט כל בעלי הקרקע שאינם יושבים על אדמתם מוכנים למכרה. גם ערבים שיושבים על אדמתם ויש להם יותר סמא דונם מוכנים לטכור חלק מאדמתם. מצב האטנדים מיואש. אין להם מכה להחזיקים. אין גם עכשיו קונים יהודים, וכל ההצעות באות לקה"ק, אילו היה לנו כסף היינו יכולים לרכוש השנה 100,000 דונם ולעלות עליהם. בטשן שנתיים אפשר לרכוש רבע מליון דונם.

הוחלט למלא את ידי ההנהלה להתקשר על 300,000 דונם ולרכוש את בוטימת בין גוצר וזכרון, 6000 דונם (52,000 לא"י חמרא (בבית שאן), 3000 דונם 16,500 לא"י על יד קריה ענבים 4000 דונם 32,000 לא"י בצה (על גבול לבנון), 10,000 דונם 50,000 לא"י. אוסישקין דורש למען קניית בסה החחייבות קרן היסוד להושיב שם אנשים. הוטל עלי לקרוא ישיבת ההנהלה. יחד עם קה"ק וויצמן לדון על אמצעים.

בערב הזמינני חרב הרצוג לביתו "לענין סודי". היה גם הרב ברלין. הענין - כשרות ושמירת שבת ב"ארגון". החברים הדתיים נמנעים. התרגילים נעשים בשבת, ומכוון שאינם יכולים להשתתף - הם מפזרים בלמודיהם ואינם עולים בדרגה. סובלים גם מחוסר מאכלים כשרים. מחלונניט גם על שליחת "חפסיט" לשכונות דחיות. מעשיהם פוגעים ברגשות הדתיים של ברי השכונה. היות שזהו ארגון לאומי חובה לשמור על שבת ומאכלים כשרים. ושני הרבנים דורשים ממני לסדר הדבר.

אמרתי: א) אין אני האדריסה. ההנהלה לא מסעלת בארגון. הארגון אמנם חייב במרות פוליטית להנהלה אבל אין ההנהלה מתערבת בסידורים הסניפיים. זהו ענין הועד הלאומי. אט אכנס לענין זה - אכנס רק כפרט.

ב) אין לאיש רשות להתערב בחיים הפרטיים והפנימיים של חברי הארגון. הרבנים רשאים לדרוש פמירה שבת ואכילת כשר מכל יהודי, אבל אין להם שום סמכות וזכות מיוחדת להסיל זאת על חברי הארגון במיוחד. מפני שאיש מתנדב להגנה הישוב - אין הוא חייב ב"מצוות" שאינן חובה על כל יהודי, ומה שהוא אוכל - זהו ענינו.

ג) רוב האנשים עסוקים כל ימי החול - ואם לא יעשו חרגילים בשבת יפסידו אפשרות כל הכשרה. אין לדרוש מתנדבים שיפסידו גם יום עבודה.

ד) אני מוצא את הביקוש צודקת ביחס לחברים הדתיים גם בענין הכשרות וגם בענין השבת. על הארגון לעשות סידורים כאלה שיהודי דתי יוכל למלא חובתו לישוב בלי פגיעה ברגשותיו ובהכרתו הדתית. ואני מוכן לדון עם החברים על הסידורים שיש לעשות לשם כך. כשכוע הבא נכנס חברים אחרים לדון על כך עם הרב ברלין.

7.12.37

הערב נשף ההסתדרות בירושלם - רק לעתים רחוקות ויקרות נאן לנו לחוג חגיגות הצבוריים - ההסתדרותיים והישוביים - מחוץ רווחה ומנוחה. ההיסטוריה אינה כפנקא אהנו. ההיסטוריה שלנו היא אומנת קשה, קפדנית ולעתים אכזרית. הפעם התאכזרה לנו - ואנו מתכנסים בשבתנו מוטלים לפנינו - קרבנות המירור החמים, היקרים והנאמנים - ואעפ"כ אנו מנסים להתכנס כי יש לנו צורך במפקד-הכוחות ובמבחן הדרך שעברנו ונעבור - דיוקא מפני שאנו עומדים במקרה קשה ומפוסקת.

ושבע עשרות שנות ההסתדרות - יש בהן לקח גדול - ללא דוגמא בתנועת הפועלים העולמית + מהו סוד כיבושינו? רבים היו הגורמים לצמיחתנו. גידולנו, התלכדותנו הפנימית. התאחדותנו ההתיישבותית, התעסוקתנו המסקית, עליהנו התרבותית והפוליטית. אך מדוע ידענו להעזר בכל הגורמים האלה? כלום לא היו תנאים ומסיבות נוחים לפועלים בארצות אחרות? נדמה לי שיש לחפש את סיבת הסיבות בעבודה שטראשית הועתקנו בארץ לא היה לנו לפי לפנות, מפי לתבוע, במי להלחם - והאדריטה היחידה שהיתה לנו היתה - אנונו בעצמנו.